

**Dr. Ada Holcar
Brunauer,**

Zavod RS za šolstvo

Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu

Zvezek *Formativno spremljanje v podporo vsakemu učencu* je eden od šestih zvezkov iz zbirke *Vključujoča šola*. Za vključujočo šolo je značilno, da išče načine, kako zagotoviti optimalen razvoj in učno uspešnost vsakemu učencu v skladu z njegovimi zmožnostmi, pri čemer gleda na učence kot na skupino različnih, izvirnih in edinstvenih posameznikov.

Zvezek pomeni nadgradnjo priročnika *Formativno spremljanje v podporo učenju*, ki je izšel pri ZRSŠ leta 2016, hkrati pa v duhu vključujoče šole namenja pozornost vsakemu učencu in opisuje različne načine, kako v razredu videti in slišati vsakega izmed njih. Izhajali smo iz misli učiteljice, vključene v razvojno nalogo *Formativno spremljanje/preverjanje*, ki je zapisala:

»Razreda ne vidim več samo kot CELOTO, ampak v njem vidim tudi vsakega POSAMEZNIKA.«

Formativno spremljanje v zadnjih letih vzbuja veliko zanimanje pri nas in po svetu. Pri tem imata največ zaslug Britanca Paul Black in Dylan Wiliam, ki sta svoje ideje, podprte z raziskavami, objavila v številnih knjigah in člankih. Formativno spremljanje poudarja pomen aktivne vloge učenca pri izgradnji kakovostnega in trajnega znanja. Pri tem učitelj učenca podpira, tako da nenehno ugotavlja, kako napreduje, in prilagaja pouk povratnim informacijam, ki jih pridobi od učenca. Zelo pomembno je, da si učitelj in učenci izmenjujejo povratne informacije z namenom premagovanja vrzeli v učenju ter izboljšanja dosežkov.

Številne raziskave kažejo, da učinkovita uporaba strategij formativnega spremljanja v razredu lahko prepolovi čas učenja. To pomeni, da učenci v razredu, v katerem

je formativno spremljanje resnično vtkano v pouk, potrebujejo le pol leta za usvojitev učnih vsebin, za katere bi sicer, v tradicionalni učilnici, potrebovali eno leto. Formativno spremljanje ima torej pozitiven učinek na učenje in izboljšanje dosežkov vseh učencev, še posebej pa tistih, ki imajo slabši učni uspeh. Učenci razvijejo odgovoren odnos do učenja in prevzamejo skrb za učenje. Formativno spremljanje poleg učinka na učne dosežke spreminja dinamiko dela v razredu in izboljšuje odnose med učiteljem in učenci ter med učenci samimi. Poleg tega raziskave kažejo, da ima formativno spremljanje pozitiven učinek na motivacijo za učenje, kar pripomore k sproščenemu vzdušju v razredu in boljšemu vedenju učencev.

Primeri iz prakse posameznih predmetov, ki sledijo uvodnemu delu priročnika, kažejo dosežke in odprta vprašanja, s katerimi so se, ob podpori pedagoških svetovalcev ZRSŠ, soočali učitelji, vključeni v razvojno nalogo *Formativno spremljanje/preverjanje*, ko so s pomočjo formativnega spremljanja iskali poti do vključujoče šole.

V uvodnem delu priročnika se sprašujemo:

- Kaj potrebuje vsak učenec, da bo uspešen?
- Kaj mora vedeti učitelj, da lahko učinkovito podpre učence na poti do uspeha?
- Na kakšen način formativno spremljanje odpira prostor za približevanje vsakemu učencu?
- Kaj je ključnega pomena, da bi formativno spremljanje lahko zaživel v razredu?

Pri formativnem spremljanju učenci sami spremljajo in uravnavajo svoj učni proces, zato so bistvena vprašanja, ki si jih zastavljajo sami, kot so npr.: Kaj se učim?, Zakaj? in Kaj bom moral vedeti, razumeti in znati narediti, da bom uspešen?

Refleksija učiteljice v zvezi z izvedbo pouka.

1. Katere elemente/orodja/strategije formativnega spremljanja je bilo treba pri delu s tem učencem še posebej prilagoditi? Kako?

»Formativno spremljanje mi je omogočilo vpogled v dosežke učencev in tako imam vpogled v to, kdo presega pričakovanja. Za učence, ki zmorejo več, oblikujem zahtevnejša vprašanja, predvsem v smislu uporabe in sinteze, včasih tudi zahtevnejša, kot sem sprva predvidevala, da zmorejo.«

**Elementi
formativnega
spremljanja**

2. Kakšni so bili odzivi učenca (v interesu za učenje, prevzemu odgovornosti za svoje delo, izboljšanju dosežkov ...)?

»V prvem razredu je ključno, da otroci pokažejo interes. Poleg tega jim je treba osmisliti učenje. Ko otroci vedo, kaj je cilj, lažje pridejo do njega, sledijo znanim kriterijem. Ves čas razmišljam, kako podpreti motivacijo otrok, da ne obtičijo. Vidim vsakega otroka v razredu pri vsem, kar naredi, vem, kje je, in tudi on ve, kje je. V razredu učence spodbujam, naj v primeru težav najprej vprašajo sošolce, ki jim nejasnosti razložijo. Če sošolci ne znajo pomagati, vprašajo še mene.«

Interes

3. Kaj je bila za učitelje najdragocenejša izkušnja (osebno profesionalno spoznanje, prenosljivo na druge situacije)?

»Ključna sprememba in izkušnja je ta, da se je povečal interes za učenje. Učenci veliko idej, strategij predlagajo sami. Ko začnemo obravnavati neko temo, že naslednji dan pridejo z idejami o tem, kaj bi še lahko počeli ali se učili v šoli. Vodi me to, da vsak otrok razmišlja po svoje, na svoj način, in da lahko izrazi svoj način razmišljanja ter da ne stagnira. Skrbim, da pri učencih ne zamre interes, kar dokazujejo s tem, da poslušajo, ko je treba, da izvedejo načrtovane naloge, da se zatopijo v delo.«

Izkušnja

4. Kaj je učiteljem pomenilo izziv oziroma težavo pri delu?

»V bistvu ni nobene težave. Bistvene so iskrice, veselje, to, da otrok napreduje in da ga ni strah nič vprašati ...«

Izziv